

تہذیب و تعظیم
ابو القاسم علی بن ابی طالب

سرشناسه: علیان‌نژادی، ابوالقاسم، ۱۳۴۳ -

عنوان و نام پدیدآور: تفسیر سورة احزاب / گردآورنده: ابوالقاسم علیان‌نژادی

مشخصات نشر: قم: انتشارات امام علی بن ابی طالب (ع)، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۳۶۸ ص.

شابک: 978-964-533-227-1

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا.

یادداشت: کتابنامه به صورت زیرنویس.

موضوع: تفاسیر (سورة احزاب)

موضوع: تفاسیر شیعه - قرن ۱۴

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۴ ۷ع ۸ / ۶۵۴ / ۱۰۲ BP

رده‌بندی دی‌آی: ۲۹۷/۱۸

شماره کتابشناسی: ۳۸۷۲۲۵۲

ناشر برتر

وزدهمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران

تفسیر سورة احزاب

سلسله مباحث تفسیری حضرت ایت الله العظمی مکارم شیرازی (مدظله)

گردآورنده: ابوالقاسم علیان‌نژادی

تیراژ: ۲۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول

صفحه و قطع: ۳۶۸ صفحه / وزیری

تاریخ انتشار: ۱۳۹۴

چاپخانه: سلیمان‌زاده

ناشر: انتشارات امام علی بن ابی طالب (ع)

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۳۳-۲۲۷-۱

قم - ابتدای خیابان شهدا - کوی آمار (۲۲) - پلاک ۱۵

تلفن: ۳۷۷۳۲۴۷۸ - دورنگار: ۳۷۸۴۰۰۹۹

www.imamali.pub.ir

قیمت: ۱۰/۰۰۰ تومان

فهرست

پیشگفتار ۱۷

مقدمه / ۱۹

ضریب اعمال در ماه رمضان ۱۹

ماه رمضان، بهار قرآن ۱۹

موضوع بحث: تفسیر سوره احزاب ۲۰

مقدمه اول: تدبیر در قرآن ۲۲

نمونه‌ای از تدبیر در قرآن ۲۳

مقدمه دوم: فضیلت تلاوت سوره احزاب ۲۴

مقدمه سوم: تعداد آیات سوره احزاب ۲۵

عدم تحریف قرآن ۲۵

نسخ تلاوت ۲۷

تفسیر آیات ۱ و ۲ و ۳: دستورات چهارگانه / ۲۹

شان نزول ۲۹

شان نزولی دیگر ۳۱

نکته‌ها و پیام‌ها ۳۲

۱. خطاب «یا ایها النبی» ۳۲

۲. تقوای پیامبر ﷺ ۳۲

حقیقت تقوا ۳۳

آثار تقوا ۳۵

- ۳۸..... شاخه‌های تقوا.
- ۳۹..... ۳. سیاست گام به گام.
- ۴۴..... فقط تابع وحی الهی باش.
- ۴۷..... اسلام و مسائل مستحدثه.
- ۴۸..... نکته ادبی.
- ۴۹..... توکل بر خدا.
- ۵۰..... حدیث ناب از امام سجّاد علیه السلام.
- تفسیر آیات ۴ و ۵: بخشی از خرافات عصر جاهلیت / ۵۳
- ۵۳..... خرافه اول: انسان‌های دارای دو قلب!
- ۵۴..... ۱. مرکز ادراک چیست؟
- ۵۶..... کشفیات جدید.
- ۵۷..... ۲. تفسیری دیگر.
- ۵۷..... میثم تمار.
- ۵۹..... هدف از طرح خرافه دو قلب.
- ۶۱..... خرافه دوم: مسئله ظهار.
- ۶۲..... وظیفه زن پس از ظهار.
- ۶۲..... ازدواج آسان و طلاق مشکل.
- ۶۴..... مفاسد طلاق.
- ۶۵..... سرچشمه‌های طلاق.
- ۶۸..... طلاق آخرین راه چاره.
- ۶۸..... اصل بر اعسار است!
- ۶۹..... خرافه سوم: مسائل مربوط به فرزندخواندگی.
- ۷۰..... شأن نزول: فرزندخوانده پیامبر صلی الله علیه و آله.
- ۷۰..... چند نکته مهم:
- ۷۰..... ۱. واقعیت‌ها و امور اعتباری.
- ۷۱..... ۲. فرزندخواندگی در عصر و زمان ما.

۷۴	نمونه‌های دیگری از خرافات عرب جاهلیت
۷۶	خطر خرافات
۷۶	خرافات در عصر و زمان ما
۷۷	سرچشمه‌های خرافات

تفسیر آیه ۶: احکام چهارگانه / ۸۱

۸۱	حکم اول: ولایت مطلقهٔ پیامبر اسلام ﷺ
۸۲	شان نزول آیه شریفه
۸۳	زیارت نامه با تجلی آیات قرآن
۸۴	تسلیم محض به یک استاد دانشگاه
۸۵	پیامبر ﷺ به فکر نافع شخصی نیست
۸۶	حکم دوم: ممنوعیت ازدواج با پسران پیامبر ﷺ
۸۷	حکم سوم: حکم ارث
۸۸	۱. دختران را از ارث محروم نکرد
۸۸	۲. محروم کردن بعضی از ورثه
۸۹	۳. تقسیم ارث در حال حیات
۸۹	۴. وصیت به ثلث
۹۰	مصرف ثلث قبل از مرگ
۹۱	پول، مورد احترام شیطان
۹۱	۵. فلسفهٔ دو برابر بودن سهم الارث پسران
۹۲	بهترین ارث

تفسیر آیات ۷ و ۸: مسئولیت پیامبران و امت‌ها / ۹۵

۹۵	قاعدهٔ لطف
۹۷	مسئولیت پیامبران
۱۰۰	پیامبران الهی مؤید یکدیگرند
۱۰۱	مسئولیت امت‌ها
۱۰۲	دو روایت ناب

تفسیر آیه ۹: جنگ احزاب / ۱۰۵

- ۱۰۶..... خلاصه جنگ احزاب
- ۱۰۷..... ۱. چرا جنگ احزاب را «احزاب» گفتند؟
- ۱۰۹..... ۲. هدف از جنگ احزاب
- ۱۰۹..... ۳. حفر خندق
- ۱۱۰..... ۴. خبرهای خوش پیامبر ﷺ از آینده اسلام

تفسیر آیات ۱۰ و ۱۱: میدان آزمایش و امتحان / ۱۱۳

- ۱۱۳..... عوامل ریزش
- ۱۱۶..... امتحان و آزمایش برای همه
- ۱۱۹..... فلسفه آزمایشات الهی
- ۱۲۰..... مواد امتحانی

تفسیر آیات ۱۲ تا ۱۴: مردود شدگان در میدان امتحان / ۱۲۳

- ۱۲۴..... گروه اول: منافقان
- ۱۲۴..... گروه دوم: مؤمنان ضعیف‌الایمان
- ۱۲۵..... گروه سوم: عذر تراشان دروغ‌گو
- ۱۲۷..... منافقان بیمارند
- ۱۲۷..... خطر منافقان
- ۱۲۷..... سخنی با برادران اهل سنت
- ۱۲۸..... نشانه‌های منافقان

تفسیر آیه ۱۵: پیمان شکنان / ۱۳۱

- ۱۳۲..... اهمیت عهد و پیمان در اسلام
- ۱۳۴..... انواع عهد و پیمان‌ها
- ۱۳۵..... عهد و پیمان با انقلاب اسلامی ایران
- ۱۳۵..... کاهش جمعیت، خطری بزرگ!
- ۱۳۶..... احیای فرهنگ ازدواج
- ۱۳۷..... همه در برابر ازدواج جوانان مسئول اند!

تفسیر آیات ۱۶ و ۱۷: فرار فایده‌ای ندارد / ۱۳۹

- ۱۴۰..... اجل مشروط و قطعی
- ۱۴۱..... اموری که اجل معلق را عقب می‌اندازد.....
- ۱۴۱..... ۱. حسن نیت.....
- ۱۴۲..... ۲. صلۀ رحم.....
- ۱۴۲..... ۳. نیکوکاری.....
- ۱۴۳..... ۴. زیارت قبر امام حسین علیه السلام.....

تفسیر آیات ۱۸ و ۱۹: موضع‌گیری منافقین / ۱۴۵

- ۱۴۸..... عوامل بدبختی و منافقان.....
- ۱۴۸..... نگاهی به زندگی مؤمنان.....
- ۱۵۰..... داستانی از جابر بن عبدالله انصاری.....
- ۱۵۲..... نشانه‌های منافقان.....
- ۱۵۳..... ۱. اهل مبارزه نیستند!.....
- ۱۵۳..... ۲. اهل ایثار نیستند.....
- ۱۵۳..... ۳. بسیار ترسو هستند.....
- ۱۵۴..... ۴. طلبکارند.....
- ۱۵۴..... احباط و تکفیر.....
- ۱۵۵..... منکران احباط و تکفیر.....
- ۱۵۵..... معتقدان به احباط و تکفیر.....
- ۱۵۶..... گناهان ویرانگر.....
- ۱۵۹..... طاعات جبران‌گر.....

تفسیر آیات ۲۰ و ۲۱: وحشت منافقان / ۱۶۳

- ۱۶۵..... شجاعت، زاییده ایمان.....
- ۱۶۵..... شجاعت فوق‌العاده عبدالله بن عقیف.....
- ۱۶۸..... پیامبر صلی الله علیه و آله الگوی مادر همه چیز.....

تفسیر آیات ۲۲ و ۲۳: مؤمنان ثابت قدم / ۱۷۱

- ۱۷۲..... وعده خدا چه بود؟
- ۱۷۴..... یک حادثه و دو نتیجه متناقض
- ۱۷۵..... شهیدان و منتظران شهادت
- ۱۷۵..... شأن نزول
- ۱۷۶..... تغییر مسیر هرگز!

تفسیر آیه ۲۴: نتیجه امتحان میدان احزاب / ۱۷۹

- ۱۸۱..... درهای نجات
- ۱۸۴..... امید بخش ترین آیه قرآن
- ۱۸۵..... دوست ابو بصیر

تفسیر آیه ۲۵: شکست دشمن و پیروزی مسلمانان / ۱۸۷

- ۱۸۸..... علل و عوامل پیروزی مسلمانان و شکست دشمنان اسلام
- ۱۸۸..... ۱. حفر خندق
- ۱۸۹..... ۲. کمبود آذوقه سپاه کفر
- ۱۸۹..... ۳. طولانی شدن زمان محاصره
- ۱۹۰..... ۴. طوفان عجیب
- ۱۹۰..... ۵. سرمای شدید
- ۱۹۰..... ۶. رعب و وحشت
- ۱۹۱..... ۷. پیروزی علی بن ابی طالب علیه السلام بر عمرو بن عبدود
- ۱۹۳..... مبارزه علی علیه السلام و عمرو در کلام اهل سنت
- ۱۹۵..... هنرنمایی خداوند متعال
- ۱۹۵..... آثار مهم جنگ احزاب
- ۱۹۵..... ۱. به سنگ خوردن آخرین تیر دشمن
- ۱۹۶..... ۲. جدایی مؤمنان از منافقان
- ۱۹۶..... ۳. دیدن معجزات الهی

۴. تقویت ابهت پیامبر اسلام ﷺ ۱۹۶
۵. دفع شر بنی قریظه ۱۹۷
۶. فزونی یافتن جمعیت مسلمانان ۱۹۷
۷. شناخته شدن شخصیت حضرت علی علیه السلام ۱۹۷
- شیر پسر سنگین تر است! ۱۹۸
- علت رشد سریع اسلام در جهان ۲۰۰
- آیا اسلام دایه شمشیر پیشرفت کرد؟ ۲۰۰
- خشونت طایفان، بیگانگان از اسلام ۲۰۴

تفسیر آیات ۲۶ و ۲۷: یهودیان پیمان شکن / ۲۰۵

- شان نزول ۲۰۵
- اقلیت‌ها در کشورهای اسلامی ۲۰۶
- طایفه بنی قریظه ۲۰۷
- لشکر الهی رعب و وحشت ۲۰۹
۱. جنگ بدر ۲۰۹
۲. جنگ احد ۲۱۰
۳. جنگ بنی نضیر ۲۱۱
۴. جنگ احزاب ۲۱۱
۵. جنگ بنی قریظه ۲۱۲
- امدادهای الهی در عصر و زمان ما ۲۱۲
- آثار لشکر نامرئی رعب و وحشت ۲۱۳
- پیام آیات پنج‌گانه ۲۱۳

تفسیر آیات ۲۸ و ۲۹: غنائم جنگی / ۲۱۵

- پیام‌ها و نکته‌ها: ۲۱۶
- پیام اول: وابستگی به دنیا با ایمان به خدا سازگار نیست ۲۱۶
- دنیای مذموم و دنیای مطلوب ۲۱۷

۲۱۹	عمومیت پیام آیه
۲۲۰	مخالفان و موافقان پیامبران
۲۲۱	تبعات نامیمون تجمل پرستی
۲۲۱	پیام دوم: رانت خواری ممنوع
۲۲۳	مبارزه امیرالمؤمنین (علیه السلام) با رانت خواری
۲۲۶	پیام سوم: جدایی زیبا!
۲۲۶	الف) طلاق، میفوض ترین حلال ها!
۲۲۸	ب) عزل طلاق
۲۳۰	ج) اثل طلاق
۲۳۱	د) تدابیر اسلام برای کاهش طلاق
۲۳۴	پیام چهارم: ایمان و عمل صالح
۲۳۴	تفسیر کلمه طیبه و نیکو
۲۳۶	نشانه های ایمان
تفسیر آیات ۳۰ و ۳۱: تناسب مناصب با مجازات ها و پاداش ها / ۲۴۱	
۲۴۱	ملاک های ارزش امور
۲۴۴	الگوها مراقب باشند
۲۴۵	عوامل ایجاد تفاوت در ارزش اعمال انسان ها
۲۴۵	اول: میزان علم
۲۴۵	دوم: پست های اجتماعی و سیاسی
۲۴۶	سوم: سن و سال
۲۴۶	چهارم: سطح دانش دینی
۲۴۶	پنجم: مذهب
۲۴۸	مسئولیت قمی ها
تفسیر آیات ۳۲ و ۳۳: دستورات هفت گانه / ۲۴۹	
۲۵۰	پرواز با بال تقوا
۲۵۱	برکات مادی و معنوی تقوا

۲۵۲	معنای فرقان
۲۵۲	صاحبان فرقان
۲۵۲	۱. میثم تمار
۲۵۴	۲. خدیجه کبری (ع)
۲۵۵	۳. حضرت آسیه (ع)
۲۵۶	تفسیر تقوا
۲۵۷	هفت فرما
۲۵۷	قاعده استنات در تکلیف
۲۵۸	فرمان اول: رعایت موارین عفت
۲۵۹	غریزه جنسی
۲۶۰	سنت ازدواج
۲۶۱	نگاه‌های آلوده
۲۶۲	تفکیک جنسیت ارزش است یا ضرارش؟
۲۶۲	فرمان دوم: گفتار پسندیده
۲۶۲	اهمیت و ارزش زبان
۲۶۴	خطرات زبان
۲۶۵	اهمیت سخن گفتن در روایات
۲۶۸	سفارشی به پدرها و مادرها
۲۶۹	فرمان سوم: زن در خانه!
۲۶۹	اشتغال زنان در خارج از خانه
۲۷۰	اهمیت خانه‌داری و تربیت فرزند
۲۷۱	فرمان چهارم: تبرج جاهلیت ممنوع
۲۷۲	جاهلیت ثانویه!
۲۷۲	ویژگی‌های عصر جاهلیت
۲۷۶	فرمان پنجم و ششم: اقامه نماز و اعطای زکات
۲۷۶	رابطه‌ها

۲۷۷	رابطه انسان با خدا
۲۷۸	آخرین سفارش امام صادق (ع)
۲۷۹	رابطه انسان با جامعه
۲۸۰	حق معلوم
۲۸۱	نمونه‌ای روشن از رابطه با مردم
۲۸۲	فرمان هفتم: اطاعت از خدا و رسولش
۲۸۲	نکات آیه توجّه
۲۸۲	نکته اول: عدم خلأ قانونی
۲۸۴	نکته دوم: جایگاه تقلید
۲۸۶	نکته سوم: آیه تطهیر

تفسیر آیه ۳۲: یادآوری آیات خدا و حکمت و دانش / ۲۹۹

۲۹۹	توقعات از همه یکسان نیست
۳۰۰	تفاوت حکمت و آیات
۳۰۱	تفسیر لطیف و خبیر
۳۰۲	گناهان کوچک، خطرات بزرگ!

تفسیر آیه ۳۵: زنان، هم‌دوش مردان / ۳۰۵

۳۰۶	تساوی مرد و زن در ارزش‌های اخلاقی
۳۰۶	زنان در عصر جاهلیت
۳۰۷	دیدگاه اسلام در مورد دختران
۳۰۹	رسوبات تفکرات جاهلی
۳۱۰	تفاوت در مسئولیت‌ها
۳۱۱	سوده همدانی نمونه‌ای از زن قرآنی

تفسیر آیه ۳۶: مخالفت با فرمان خدا و رسولش ممنوع / ۳۱۳

۳۱۳	مقام تسلیم
۳۱۳	تسلیم بودن در برابر اوامر تشریعی
۳۱۴	تسلیم بودن در برابر اوامر تکوینی

۳۱۴	ازدواج
۳۱۵	تحصیلات
۳۱۵	خضر و موسی علیه السلام
۳۱۶	شان نزول: داستان زید و زینب
۳۱۷	معنای کفو و هم طراز بودن در ازدواج

تفسیر آیه ۳۷: مبارزه با سنت‌های غلط / ۳۱۹

۳۲۱	سم‌پاشی دشمنان
۳۲۲	فرزندخواه فرزند نیست!
۳۲۳	سنت‌های عصر جا نیست و چگونگی برخورد اسلام با آن‌ها
۳۲۳	سنت‌های شایسته
۳۲۴	سنت‌های قابل اصلاح
۳۲۵	سنت‌های ناشایست
۳۲۵	سنت‌های نیاکان و پیشینیان
۳۲۶	سنت‌های مذهبی!
۳۲۷	سنت‌های ازدواج
۳۲۸	خطر پایه گذاری سنت‌های ناپسند
۳۲۸	اطعام میهمانان در مجالس ختم

تفسیر آیه ۳۸: نگران سمپاشی‌ها مباش / ۳۱۹

۳۳۱	دلدارى خداوند به پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله
۳۳۲	مبارزه انبیای پیشین با سنت‌های غلط
۳۳۲	عکس‌العمل قوم شعیب علیه السلام درباره آن پیامبر الهی
۳۳۳	عکس‌العمل قوم حضرت ابراهیم علیه السلام در برابر آن حضرت
۳۳۳	بهت و حیرت بت پرستان مکه مکرمه
۳۳۴	سنت‌های بد و خوب عصر و زمان ما
۳۳۴	سنت‌های ناپسند
۳۳۶	سنت‌های پسندیده

تفسیر آیه ۳۹: تبلیغ دین / ۳۳۹

۳۳۹	شرایط تبلیغ
۳۳۹	۱. احساس مسئولیت
۳۴۰	۲. شجاعت
۳۴۲	۳. مزد خود را از خدا بخواهد
۳۴۲	۴. اخلاص داشته باشد
۳۴۲	۵. کار و کردارش هماهنگ باشد
۳۴۳	بلین وظیفه‌ای همگانی
۳۴۴	حجت‌های الهی
۳۴۴	آثار عمل به بار فایده در دنیا
تفسیر آیه ۴۰: مسئله خاتمیت / ۳۴۷	
۳۴۸	تفسیر خاتم
۳۴۹	شبهه‌های فرقه ضالّه
۳۵۰	فلسفه تعدّد و تکثر انبیاء
۳۵۱	طراوت و تازگی همیشگی قرآن مجید
۳۵۳	خاتمیت پیامبر اسلام ﷺ در دیگر آیات قرآن
۳۵۴	خاتمیت در روایات اسلامی
۳۵۵	دورنمای جنگ تبوک
۳۵۷	دین ثابت و جامعه در حال تغییر و تحوّل
۳۶۱	فهرست منابع و مأخذ

پیشگفتار

کتابی که پیش روی شما خوانندگان محترم است، حاصل جلسات تفسیری مرجع عالی قدر مفتی کریم الله العظمی مکارم شیرازی (مدظله العالی) است، که در ماه مبارک رمضان سال‌های ۱۴۳۳ و ۱۴۳۴ هـ.ق (مصادف با تابستان ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ ش) در صحن امام خمینی رحمته الله حرم مطهر حضرت فاطمه معصومه علیها السلام در حضور هزاران نفر از نمازگزاران عزیز و روزه‌داران گرامی برگزار شد. و خداوند متعال به این بنده حقیر توفیق جمع‌آوری و تحقیق و ارائه آن را در قالب این کتاب عنایت فرمود.

موضوع این جلسات پربرکت، تفسیر «سوره غزاب» بود که از تنوع خاصی برخوردار است و مباحث مختلفی در آن وجود دارد.

استاد بزرگوار ضمن تفسیر این سوره به زبان ساده و قابل درک برای همه اقشار مردم، نکات بسیار ظریف، دقیق، آموزنده و تازه‌ای را که در تفسیر نمونه به آن‌ها پرداخته نشده بود، مطرح کردند که دارای آثار تربیتی و اجتماعی فراوانی است و روح تشنگان معارف ناب قرآنی را سیراب کرده، و به آن‌ها کمک می‌کند که در کنار قرائت و تلاوت قرآن مجید، به تدبّر و تفکر در معارف بلند آن بپردازند و از این مانده آسمانی استفاده بهتری کنند.

در این جا لازم می‌دانم از تمامی عزیزانی که در تهیه این اثر ارزشمند شرکت داشته‌اند، به ویژه صدیق ارجمند جناب حجت الاسلام آقای احمد افخمی که در

یافتن برخی منابع و مصادر این کتاب قبول زحمت کردند، صمیمانه تشکر کرده و برایشان آرزوی توفیق روزافزون نمایم.

در پایان از خداوند بزرگ می‌خواهم که توفیق شناخت هرچه بیشتر کتاب بی‌بدیل آسمانی‌اش را که تنها نسخه شفابخش آلام بشری است، به ما عنایت فرماید تا بتوانیم با عمل کردن به دستورات گران‌سنگ آن، در دنیا و آخرت کامیاب و سعادتمند شده و به مقام قرب الهی راه پیدا کنیم.

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

ابوالقاسم علیان‌نژادی دامغانی

قم - مدرسه امام سجاد علیه السلام

۱۳۹۳/۴/۸

میلادف با اول رمضان المبارک ۱۴۳۵ هـ ق